

Daniel Buscovius, efter en oljemålning i Älvdalens kyrka.

Utan svärds slag och brand
vann åt riket han land . . .

Jämt 300 år ha förflutit, sedan Särna och Idre återerövrades från Danmark och lades under Sveriges krona. Befrielsehärens anförare var väl-lärde älvdalskaplanen Daniel Buscovius, född i Buskäker, Stora Tuna.

Fälttåget utföll lyckligt, och bragden blir icke mindre genom den omständigheten, att erövringen lyckades utan att något skott behövde lossas och utan att något människoliv gick till spillo. Säkerligen var detta Daniel Buscovius' förtjänst. Han hade ordet i sin makt — i lika hög grad som någon nutida propagandatalare — och han övertalade bygdelagens invånare att åter bli Sveriges trogna och lydiga undersåtar såsom de varit under fädernas tid.

■ Sverige befann sig 1644 i krig med Danmark, och kriget fördes med växlande framgång längs hela riksgränsen från Skåne ända upp till Jämtland. Drottning Kristina och regeringen funno tillfället lämpligt att befria Särna och Idre, som vid den tiden hörde till Norge, som i sin tur var dansk besittning.

Den myndige landshövdingen Petter Kruse i Falun fick i uppdrag att organisera fälttåget. Han begav sig till Mora för att rådgöra med prosten mästare Olof och allmogens förtroendemän angående fälttågets planläggning. Allmogen befanns icke ovillig till det föreslagna krigståget men gillade ingen av de anförare, som landshövdingen föreslog.

Slutligen frågade landshövdingen de församlade allmogemännen, vilken anförare de själva önskade, och då ropade de enstämmigt:

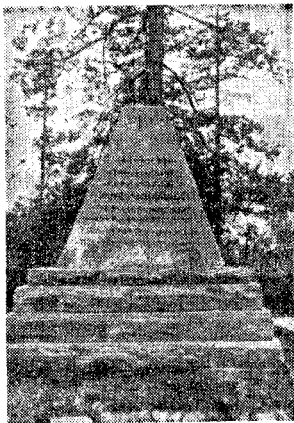
— Få vi vårom Daniel med oss, så farom vi glade åstad!

Landshövdingen biföll allmogens begäran, och bud sändes till herr Daniel i Älvdalen att han skulle infinna sig i Mora prostgård. Daniel Buscovius kom, men han tvekade att åta sig detta krigiska värv. Hans kallelse var inte att dra ut i fält och förgöra fien-

der med svärd och gevär. Och hemma hade han hustru och små barn, som skulle ångslas och bedrövas, om han begav sig ut på ett sådant företag. Allt detta sade han till landshövdingen och till prosten, som visserligen behjärtade hans skäl men som ansågo, att han icke fick undandra sig uppdraget, när det gällde det allmännas bästa och allmogen med sådan kraft och enhällighet begärt honom till sin anförare.

Landshövdingen beordrade alltså å Hennes Majests vägnar Daniel Buscovius att bli befälhavare för expeditionen, och prosten underströk ordern å biskopens vägnar.

Daniel Buscovius hade ingen annan utväg än att lyda och åtaga sig uppdraget, och landshövdingen utfärdade "mandatorial och stämning" till allmogen. Inkallelseordern är daterad Mora den 9 mars 1644, och allmogen befalldes att nästkommande tisdags eller onsdags morgon samlas vid Älvdalens

Minnessten rest 1925 på Särnaskogen vid den s. k. "Predikstolen", där Daniel Buscovius, enligt Särnaskogen, talade till sitt manskap innan truppen ryckte in i Särna.

ÄLVDALSKAPLAN som erövrade Särna oc

kyrka medförande full krigsutrustning och proviant.

Landshövdingen begav sig även till Älvdalen för att förbereda truppens tåg till Särna, och herr Daniel erhöll befälsfullmakt samt instruktion om hur expeditionen skulle utföras.

■ I mitten av mars månad företedde Älvdalens kyrkby en krigisk anblick. Från Älvdalen, Oxberg och Venjan hade 200 välbeväpnade män samlats i enlighet med den av landshövdingen utfärdade kungliga befallningen. Det var kraftfulla och hårdade män, vana vid strapatsar av alla slag, duktiga skidlöpere och beväpnade med goda bössor, stålbågar och spjut.

Tidigt på morgonen den 18 mars skulle avtåget ske, och innan färden anträdde samlades krigarskaran till korum i Älvdalens kyrka. Stapelns klockor ringde samman, och den uppgående solens bleka skimmer lyste in över predikstolen, där herr Daniel stod rustad. Den lilla kyrkan var fullbesatt av krigare. Krönikan har ingenting att berätta om ämnet för predikan, men man tar nog inte fel, om man gissar att Daniel Buscovius talade om plikten att tjäna fosterlandet och manade sitt folk att visa mannamod.

Utgångspsalmen brusade under de låga kyrkvalven, och så ringde klockorna till uppbrott. Men först skulle krutet approvas av länsmannen Lars Olsson, Daniel Buscovius' medhjälpare och adjutant. Han bar sig dock så oskickligt åt att han blev illa krutstänkt och bränd i ansiktet och måste stanna hemma. Herr Daniel blev därför ensam anförare.

Männen ställde upp socknevis i spridda rotar på älvens is. Kaplanen kom skidande åtföljd av klockaren, som bar hans böcker och sockenbudstyggen samt de heliga kärnen. En soldat, beväpnad med en väldig musköt, tjänstgjorde som Daniels livvakt.

— Framåt! kommanderade kaplanen, och skaran satte sig i rörelse, medan kvinnorna på kyrkvallen och älvstranden vinkade farväl till sina nära och kära.

Under fyra dagar skidade krigarskaran fram genom den snöhöljda sjumilaskogen till Särna. Här om sjunger skalden Edvard Fredin i dikteykeln "Vår Daniel!":

*De tågade fram i dälldernas djup,
öfver klippornas halkiga, hvita stup,
genom snåriga törnen
i vindfälld skog
och skrämde älgen och väckte björnen,
tills sorl, som brusat, i fjärran dog.*

*Och när skymningen sjönk öfver öde skog
och mörk varåt stiglösa stråten,
sitt läger för natten skaran slog
i skydd af klippor och bråten.
Snart sprakade lägereldarnas glöd
och stänkte den gnistrande årfvan röd,
mellan furornas etammar
drog vindens sus,
och öfver snöiga bergatammar
stod himlen flämtande norrskensljus.*

Sista nattkvarteret togs vid den s. k. Predikstolen, en stor tall i Särnaskogen. På denna plats restes år 1925 en minnessten med följande inskrift:

Här talade, enligt
källan Daniel Buscovius
vid tåget mot Särna
1644. Till minne

■ Tidigt på mor-
väcktes folket i
larm. När de med
blickade ut från s
att byn var kring
män på skidor, be
stålbågar och spju
Men skrämelsen i
högre man med

Vacker och
fjälligt pyramidfo

Fram ur skaran; h
de andra men h
pälse.

Den mannen va
Och sedan byfolki
han sin fullmakt o
och hans män ve
drottning för att
från juten och läg
ges krona. Han f
siktigt, berättar k
till frid och sänj

Det vart tyst et
Daniels tal, sedan
inbyggare, gamle
orda, och däreft
länge, förrän byb
villiga att tillhöra
avsändes till byar
och efter en kort
bygdelagens alla m
huldetsed till Sv

Mäster Daniel v
havare. Sina män
övertalade, och in
blev skadad eller d

■ Anföraren herr
gjort sin uppgift, c
herr Daniel som f

Vårfrudagen det
han för en fulltal
kapell, döpte och
nattvarlden. Det h
tilldragelsen, att i
som han döpte, v
att de kunde riva
under dopakten.

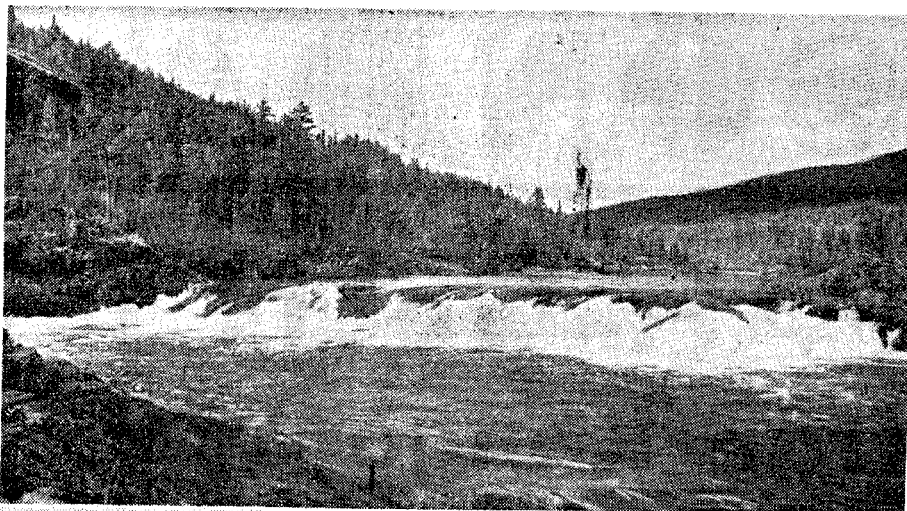
I hela Särna och

NEN

Idre

säggen, Älvdalskap-
nus till sitt manskap
a, som intogs i mars
restes stenen 1925.

gonen den 22 mars
Särna av sorl och
häpnad och skräck
ina gårdar, sågo de
ränd av pålsklädda
väpnade med gevär,
t.
försvann snart. En
böljande skägg steg

Vid Storsugnet forsar Österdalälven fram, vilt och majestätiskt. En storslagen tavla.

Stilfull är Särna gammelkyrka från 1600-talet, klädd i isar och med en tornhuv, som påminner om Stadjans m.

n var pålsklädd som
ur prästrock under

: Daniel Buscovius.
t samlats, uppläste
t talade om att han
ro skickade av sin
aga Särna och Idre
ga dem under Sveri-
alade mitt och för-
önikan, och manade

stund efter mäster
tog byalagets äldste
Bröms Mikels, till
ter dröjde det inte
orna förklarade sig
Sverige. Budkavle
na Heden och Idre,
överläggning avgävo
yndige män tro- och
riges drottning.
r en utmärkt befäl-
avhöll han från allt
gen av inbyggnarna
öad.

Daniel hade nu full-
ch det var kaplanen
lek fortsätta.

25 mars predikade
ig benighet i Särna
vigde och utdelade
ter i berättelsen om
skiljala av barnen,
oro så försigkomna
blad ur handboken

i Idre funnos på den

tiden endast 20 gårdar med omkring
ett hundratal invånare. Endast mycket
sällan besöktes ödemarksbyarna i
gränsbygden av någon präst.

Den 26 mars avtågade skidkompaniet
från Särna, och färden gick hemåt
igen. Men Daniel Buscovius fick knap-
past vila ut en stund hos maka och
barn i Älvdalens kaplansgård förrän
han måste bege sig till länshövding
Krusse och avlägga rapport.

Då hade han med sig tre vittnen av
sitt eget manskap: Jon Persson Knijf-
wen från Klitten i Älvdalen, Suse Erik
från Venjan och Mats Nilsson Skåp-
rätta från Oxberg. Från de erövrade
bygdelagen medföljde även tre ombud:
Knut från Idre, Jon Eriksson från He-
den och Hans Andersson från Särna.
Å bygdelagets vägnar avlade dessa tro-
och huldhetssed och "tillsvuro sig un-
der Sveriges krona".

För sina insatser under fälttåget er-
höll Daniel Buscovius som belöning en
årlig donation av 12 tunnor spannmål,
och han befordrades först till kaplan
vid Kopparberget och 1654 till kyrko-
herde i Kumla i Västmanland. Där av-
led han, vördad och omtyckt av alla,
den 11 juni 1677.

Johannes Columbus har författat
hans gravskrift på klingande hexame-
ter:

*Ja, ej nog att med ordets makt du eldade
sinnen,
även i krigets väro gav du prov av ditt
mod.*

HENNING AXELSSON

kommer att hugga den förste som stiger
in där. Du vet det, herre?

Wilkingson skrattade till:

— Ja g vet det, men du kommer att
glömma det, Walembi, om du vill leva.
Och gör dig nu i ordning! Du ska vara
i min bungalow två timmar efter det
månen gått upp i kväll. Då ska jag
själv ge dig kängorna. Och, detta är
mycket viktigt, Walembi, kängorna ska
vara tillbaka i badrummet. Minstone
en timme före gryningen. Har du för-
stått?

— Men om ingen kungskobra kom-
mer, jämrade Walembi.

Wilkingson höjde stålspiskan.

— Då blir det inte roligt, inte för
dig, Walembi. Hela stammen vet att
du har tusen konster för dig med or-
marna, att du är ormmannen, B w a n a
I n y o k a, och att du kan vara djäv-
vulsk när du sätter den sidan till. Nå?
— Aie, herre, jämrade Walembi. Det
skall bli som du vill.

■ En timme senare klädde han om
sig i oklanderlig vit smoking och led-
sagade Bell och hans maka in i mat-
salen. Han var den fulländade gentle-
mannen nu; med en bugning anvisade
han sina gäster deras platser och skulle
ha dragit ut stolen åt mrs Bell, om
inte den uppmärksamme Paragon ge-
nast varit framme.

Wilkingson skålade med mrs Bell,
och först nu såg han att hon egent-
ligen var en mycket vacker kvinna o-
mera än så, att hon hade över sitt
sikte och sin gestalt det där odef-
bara som kommer en man att
sig stolt över sin hustru. Ho-
inte vara över de trettio, e-
måste hon vara åtskilligt yr-
make. Hon var en kvinna v-
Plötsligt undrade han för
hennes liv skulle gestal-
var död.

Det var en ude
lämnade honom i
det där, att he-
liv och att det
han nu skull

När Bell
ärva gruv
sätta att
kingsor
mång
för
no

duktig uppsyningsman, och han skulle
övervaka... Nå, den uppsyningsman-
nen skulle inte ha någon anledning att
gynna sig själv och, vid Gud, det skulle
inte löna sig att han försökte.

Han kände sig upphetsad, och för a'
komma in på lugnare tankebanor b'
jade han tala om det ensliga livet
gruvan och om infödingarna. De
inte mycket arbetsvilliga, och der
ville ha något ut ur dem, fick
ligga i.

— Det har du också gjort,
son, sade Bell.

Och Eleanor Bell, som t
skymten av en misshälli-
att gripa in.

— Men då måste
vara ett lysande ur
leende. Maken till
nog inte.

— Men så ho
upp honom, s'
Han är en au'
kände autor
det, har te
hobby, til'
det ett f'
med de
ägna
Beir'
har
fr